

XVIII. DRŽAVNO TEKMOVANJE IZ ZNANJA MLADIH ZGODOVINARJEV

ŠOLSKO LETO 2018/19

GIMNAZIJE

»PRELOMNI LETI 1918–1919«

Šifra:

Doseženo število točk:

Spoštovana tekmovalka, spoštovani tekmovalec!

Testna pola, ki jo imate pred seboj, je sestavljena iz 12 nalog in vsebuje 60 točk.

Naloge pozorno preberite in jih rešite po svojih najboljših močeh.

Če se zmotite, odgovor prečrtajte in zraven napišite popravek.

Veliko uspeha pri reševanju Vam želi Organizacijski odbor tekmovanja.

- a) *Narodno vijeće* je 31. oktobra 1918 imenovalo *Narodno vlado za Slovenijo*, o čemer je pisal časnik *Slovenec*. V katerem mestu je imela narodna vlada svoj sedež? (1)
- b) Navedite ime in priimek predsednika *Narodne vlade za Slovenijo*. (1)
- c) Kako je bila *Narodna vlada za Slovenijo* notranje organizirana? (1)
- d) Kateri oddelek *Narodne vlade* je bil pristojen za šolstvo in kakšno spremembo je vpeljal v šole? (2)
- e) Čeprav je *Narodna vlada* predstavljala najvišjo oblast na Slovenskem, so nekatere pristojnosti ostale pod *Narodnim vijećem*. Navedite dve. (2)
- f) Država SHS ni bila mednarodno priznana, a je bila diplomatsko upoštevana. S katerim zgodovinskim dejstvom bi potrdili zgornjo trditev? (1)

3) Oglejte si zemljevid in odgovorite na vprašanja.

(Vir: <http://zgodovina.si/koroski-plebiscit/>, dostopno 1. marca 2019)

- a) Kako se imenuje zgodovinski dogodek, s katerim je bila dokončno določena meja med Kraljevino SHS in Avstrijo v koroškem delu? (1)

- b) Navedite datum, kdaj je bil izpeljan dogodek, s katerim je bila določena meja med Kraljevino SHS in Avstrijo v koroškem delu. (1)
- c) Kje je bila sprejeta odločitev o izvedbi tega dogodka? (1)
- d) Pojasnite, zakaj je bilo območje Celovške kotline za potrebe tega dogodka razdeljeno na dva dela? (1)
- 4) Med 6. in 9. novembrom 1918 je v Ženevi potekala konferenca, kjer naj bi se vpleteni dogovorili o jugoslovanskem zedinjenju.
- a) Navedite tri politične skupine, ki so se v Ženevi pogajale o jugoslovanskem zedinjenju. (2)
- b) Poimenujte dva glavna pogajalca – predstavnika Države SHS in predstavnika Kraljevine Srbije. (2)
- c) Kateri izmed spodaj naštetih je najbolj pravilen povzetek Ženevske deklaracije? Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. (1)
- A) Združitev Države SHS in Kraljevine Srbije na federativni osnovi.**
- B) Združitev Države SHS in Kraljevine Srbije na centralistični osnovi.**
- C) V združeni državi Kraljevini SHS bo trajno zagotovljena avtonomija posameznih delov.**
- d) Ženevska deklaracija je za skupno jugoslovansko državo predvidela tudi ustanovitev vlade. Navedite en sklep iz ženevske deklaracije o tem, kako naj bi bila sestavljena skupna vlada. (1)
- e) Navedite en razlog, zaradi katerega Ženevska deklaracija ni bila uresničena. (1)

5) Oglejte si zemljevid in odgovorite na vprašanje.

Zemljevid Evrope mir ni mir

(Vir: GRANT, R. G. 2014. *Prva svetovna vojna: veliki ilustrirani vodnik*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 328.)

- a) Iz zemljevida izpišite, kje vse je na območju Evrope tudi v letih 1918–19, kljub razglasitvi miru, prišlo do novih spopadov in zakaj. Navedite tri območja. (3)
- b) Poimenujte paravojaško organizacijo, ki je v Nemčiji pomagala povojni oblasti zadušiti upor Spartakove zveze, in navedite, kdo so bili njeni člani. (2)

6) Oglejte si sliko in odgovorite na vprašanja.

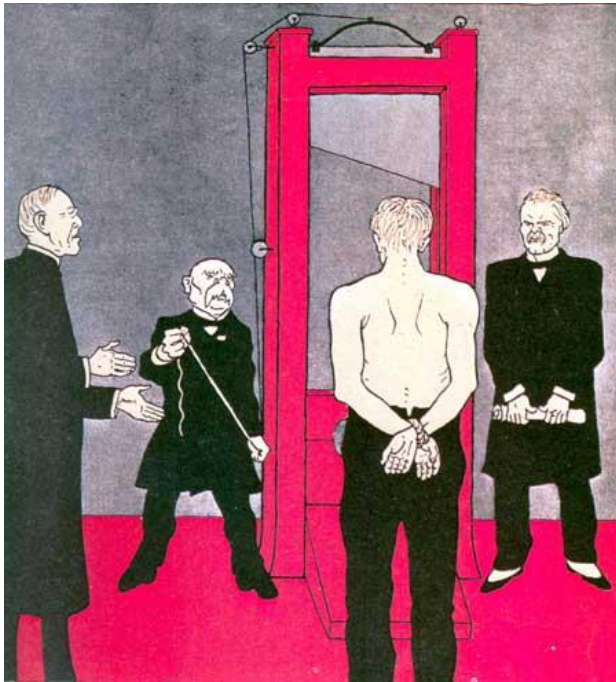
(Vir: <https://www.rtvsl.si/prva-svetovna-vojna/zgodbe-in-pricevanja/na-rusevinah-vojne-je-nastala-spremenjena-podoba-evrope/471491>, dostopno 1. marca 2019)

a) Koliko držav se je leta 1919 udeležilo mirovne konference v Parizu? (1)

b) Poimenujte štiri države in politične voditelje teh držav, ki so na mirovni konferenci odločali o najpomembnejših vprašanjih. (2)

c) Za vsakega izmed teh štirih političnih voditeljev navedite primer, kakšna stališča ali interese je zagovarjal na mirovni konferenci v Parizu. (3)

7) Oglejte si karikaturu in odgovorite na vprašanja.

(Vir: GRANT, R. G. 2014. *Prva svetovna vojna: veliki ilustrirani vodnik*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 338.)

- a) Koga na karikaturi predstavlja obsojenec in kdo so njegovi rablji? (2)

- b) Zmagovalke iz antante niso imele enotnega stališča do tega, kaj je potrebno narediti z Nemčijo. Zapišite, kakšne ideje glede Nemčije zagovarjajo voditelji ZDA, Velike Britanije in Francije. (3)

- c) Kdaj natančno je bila podpisana Versajska mirovna pogodba in zakaj ravno takrat? (2)

8) Oglejte si sliko in odgovorite na vprašanja.

Vojaško pokopališče

(Vir: <http://www.potmiru.si/slo/zemljevid-seznam/43-ostalo/80-vojasko-pokopalisce-pri-bovcu>, dostopno 1. marca 2019)

a) Navedite dva načina, kako so se po različnih državah spominjali na svoje žrtve iz časa prve svetovne vojne. (2)

b) Kaj so države želele sporočiti z državnim pokopom neznanega vojaka? (1)

c) Kakšen odnos so imeli preživeli vojni veterani do izkazovanja tolikšne pozornosti padlim in zakaj? (2)

d) V Nemčiji je država pokopala neznanega vojaka leta 1931, kar je veliko pozneje, kot so to storili v drugih vojskujočih se državah. Pojasnite razlog za to dejstvo. (1)

9) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

»Pariška mirovna pogodba je s širjenjem načela narodne samoodločbe od Zahodne Evrope do Vzhodne in Srednje ustvarila vzorec meja in ozemelj, ki je trajal bolj ali manj do danes. /.../ širjenje nacionalne države na etnično krpanko Vzhodne Evrope [je] pomenilo tudi pojav manjšine kot sodobnega političnega problema.«

(Vir: Mazower, Mark. 2002. *Temna celina*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 51.)

a) Pojasnite, kaj pomeni pojem *samoodločba naroda*. (1)

b) Kdaj in kje je bila prvič v času prve svetovne vojne s strani vplivnega politika izražena zahteva po spoštovanju načela narodne samoodločbe v svetovni politiki? (2)

c) Zahteva po spoštovanju načela narodne samoodločbe je bila prvotno usmerjena na narode v Avstro-Ogrskem imperiju. Pojasni, zakaj ravno v tem imperiju. (1)

10)

a) Navedite, katere tri politične stranke so delovale na območju slovenskih dežel v času nastanka Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. K vsaki stranki dopišite, ali je zagovarjala avtonomijo ali centralizem. (3)

Ime stranke	Kaj je zagovarjala

b) Poimenujte največjo slovensko stranko tako v obdobju Avstro-Ogrske kot tudi v času po prvi svetovni vojni in pojasnite, zakaj ni bila deležna takega zaupanja v Beogradu. (2)

c) Z imenom in priimkom navedite ime voditelja najmočnejše slovenske stranke. (1)

11) Oglejte si sliko in odgovorite na vprašanja.

(Vir: www.google.com/search?q=krona+dinar&rlz, dostopno 1. marca 2019)

- a) Po združitvi v Kraljevino SHS se je pojavilo vprašanje bodoče denarne valute. Umik krone iz obtoka v roku enega leta je predpisala celo Senžermenska mirovna pogodba. katero valuto je uporabljala Kraljevina Srbija in kako se je imenovala žigosana krona, ki je bila še nekaj časa v uporabi? (1)
- b) Navedite en razlog, zaradi katerega je vrednost krone po vojni močno upadla. (1)
- c) Zakaj so prebivalci Kraljevine SHS iz ozemlja, ki je nekoč pripadalo Avstro-Ogrski monarhiji, ob menjavi denarja obubožali? (1)

12) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

»Najugodnejšo razmejitev je Kraljevina SHS dosegla pri razmejitvi z Madžarsko. Jugoslovanska oblast je dobila avgusta 1919 dovoljenje, da vojaško zasede Prekmurje. Meja pa je bila potem v mirovnem sporazumu z Madžarsko, podpisanemu 4. 6. 1920 v dvorcu Trianon, določena po razvodu med Muro in Rabo. Jugoslovanski predlog, da bi bila meja potegnjena bolj severno od Monoštra, so voditelji velesil zavrnil.«

(Vir: Slovenski zgodovinski atlas. 2011. Ljubljana: Nova revija, str. 168.)

- a) Ali je bilo območje Prekmurja mejno tudi v času obstoja Avstro-Ogrske? Svoj odgovor pojasni. (1)
- b) Kaj se je zgodilo s Slovenci in kaj z Madžari, ki so ostali na drugi strani nove meje med Kraljevino SHS in Madžarsko? (1)